וליפרקיה *דתנן הלקוח בכסף מעשר שנטמא יפדה כר"י דאמר יקבר, אי הכי מאי איריא עיר הנדחת אפילו דעלמא נמי? אלא לעולם בטהור וכגון דנפול מחיצות וכדרבא *דאמר רבא מחיצה לאכול דאורייתא, לקלוט דרבנן, וכי גזור רבנן, כי אתנהו למחיצה, כי ליתנהו למחיצה לא: כתבי הקדש יגנזו: מתניתין דלא כר"א *דתניא ר"א אומר כל עיר שיש בה אפי' מזוזה אחת אינה נעשית עיר הנדחת שנא' °ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל והיכא דאיכא מזוזה לא אפשר, דכתיב °לא תעשון כן לה' אלהיכם: ר"ש אומר אמר הקב"ה וכו': לימא בדר' אבין א"ר אילעא קמיפלגי *דא"ר אבין א"ר אילעא כל מקום שאתה מוצא כלל בעשה ופרט בלא תעשה אין דנין אותו בכלל ופרט דמר אית ליה דרבי אבין ומר לית ליה דרבי אבין? לא, דכ"ע אית להו דר' אבין והכא בהא קמיפלגי מר סבר עוד לגמרי משמע ומר סבר עוד לכמה שהיתה: אינה נבנית אבל נעשית היא גנות ופרדסים: ת"ר היו בה אילנות תלושין אסורין, מחוברין מותרין, של עיר אחרת בין תלושין בין מחוברין אסור. מאי עיר אחרת? אמר רב חסדא יריחו דכתיב °והיתה העיר *חרם לה' °וישבע יהושע בעת ההיא לאמר ארור האיש לפני ה' אשר יקום ובנה את העיר הזאת את יריחו בבכורו ייסדנה ובצעירו יציב דלתיה. תניא *לא יריחו על שם עיר אחרת, ולא עיר אחרת על שם יריחו דכתיב °בימיו בנה חיאל בית האלי את יריחו באבירם בכורו יסדה ובשגוב צעירו הציב דלתיה. תניא *באבירם בכורו רשע לא היה לו ללמוד, בשגוב צעירו היה לו ללמוד. אבירם ושגוב מאי עבוד (*מאי קאמר) ה"ק באבירם בכורו היה לו ללמוד לאותו רשע, בשגוב צעירו: ממשמע שנאמר באבירם בכורו איני יודע ששגוב צעירו, מה ת"ל שגוב צעירו? מלמד שהיה מקבר והולך מאבירם עד שגוב, אחאב שושביניה הוה, אתא איהו ואליהו למשאל בשלמא בי טמיא יתיב וקאמר דילמא כי מלט יהושע הכי לט לא יריחו על שם עיר אחרת, ולא עיר אחרת על שם יריחו א"ל אליהו אין, אמר ליה השתא לווטתא דמשה לא קא מקיימא דכתיב °וסרתם ועבדתם וגו' וכתיב וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים וגו' והוא גברא אוקים ליה עבודת כוכבים *על כל תלם ותלם ולא שביק ליה מיטרא דמיזל מיסגד ליה, לווטתא דיהושע תלמידיה מקיימא? מיד °ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד *חי ה' אלהי ישראל אם *יהיה טל ומטר וגו' בעי רחמי והבו ליה אקלידא דמטרא וקם ואזל °ויהי דבר ה' אליו לאמר לך מזה ופנית לך קדמה ונסתרת בנחל כרית °והעורבים מביאים לו לחם ובשר בבקר וגו' *מהיכא? אמר רב יהודה אמר רב מבי טבחי דאחאב, °ויהי מקץ ימים וייבש הנחל כי לא היה גשם בארץ, כיון דחזא דאיכא צערא בעלמא כתיב °ויהי דבר ה' אליו לאמר, קום לך צרפתה וכתיב °ויהי אחר הדברים האלה חלה בן האשה בעלת הבית בעא רחמי למיתן ליה אקלידא דתחיית המתים, אמרי ליה *שלש מפתחות לא נמסרו לשליח: של חיה ושל גשמים ושל תחיית המתים יאמרו שתים ביד תלמיד ואחת ביד הרב אייתי הא ושקיל הא, דכתיב °לך הראה אל אחאב [ואתנה] מטר, דרש ההוא גלילאה קמיה דרב חסדא משל דאליהו למה הדבר דומה לגברא דטרקיה לגליה ואבדיה למפתחיה, דרש ר' יוסי בצפורי: אבא אליהו

וליפרקיה לכולים · ומשני כר"י דאמר לא אתים לאתפס פדיונו בההיא *מנה גופא במס' מעשר שני (פ"ג מ"י) והיינו נמי מעשר שני דקאמר יגנז בקבורה: אלא לעולם · במעשר שני דעיר הנדחת טהור ואסקוה לנוה ודקאמר ליתסרי באכילה דהא קלטוהו מחיצות אחר שנכנס לחומת ירושלים: דאמר רבא (*בשחיטת חולין פ' בהמה המקשה (דף סח): מחיצה לאכול דאורייתא · מן התורה מצוה לאכול לפנים מן החומה: אבל מחיצה לקלוט · שיהיו מחיצות קולטות בין לענין פדייה בין לכל ענין מדרבנן הוא וכי גזור רבנן דתיהוי קליטת מחיצות למעשר דשוב אינו יכול לפדותו [א] ולענין עיר הנדחת נמי שלא יהא (בשריפה) היכא דאיתנהו מחיצות: דכתיב ואבדתם · את שמם מן המקום ההוא וגו' וסמיך ליה לא תעשון כן לה' אלהיכם ובמזוזה הואיל וכתיב בה אזכרות אי אפשר לשריפה משום קרא דלא תעשון כן ואנן בעינן שללה וליכא דהאי שלל שמים הוא: כלל בעשה ופרט בלא תעשה · כגון והיתה תל עולם כלל דאפילו גנות ופרדסים לא תעשה אלא תהיה תל עולם שהוא עשה לא תבנה עוד בנין בתים והוא לא תעשה, אין דנין אותו בכלל ופרט לומר אין בכלל אלא מה שבפרט דלא תעשה פירוש הוא כלומר והיתה תל עולם לבנין קאמר אבל לגנות ופרדסים שרי' אלא תרי מילי קאמר קרא דלא אמרינן פירושי קמפרש אלא מילי מילי קאמר והיתה תל עולם לגנות ופרדסים לא תבנה עוד כל בניין שבעולם ואפילו לגנות ופרדסים לא תבנה עוד ודרשינן ליה לדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא ולומר בנין בכלל היה ולמה יצא להקיש לך מה בנין מיוחד שהוא ישוב בני אדם אף כל בנין כגון גנות ופרדסים *(לישנא אחרינא) ור' יוסי הגלילי סבר אין דנין כר' אבין ודריש הכי והיתה תל עולם מכל מילי שלא יעשה בה שום דבר ולא תבנה עוד דמשמע לבנין בתים אשמועינן לאו בבנין בתים וגנות ופרדסים איסור עשה הוא דאיכא · כך שמעתי: ר"ע סבר דנין דלא כר' אבין: דכ"ע אית להו דר' אבין · ואפילו ר"ע והא דקאמר דעיר הנדחת נעשית גנות ופרדסים לאו משום דבעלמא לית ליה דר' אבין דודאי מלתא קא מפרשי והיתה תל עולם במאי בבנין בתים דלא תבנה עוד לא משמע ליה בכל בניין דקסבר עוד לכמו שהיתה משמע כלומר לא תחזור ולא תבנה עוד משמע כגון שהיתה מתחלה לא תבנה עוד אבל נעשה גנות ופרדסים: ומר סבר עוד לגמרי משמע · כגון דאמר לעולם ועד, ועוד לשון ועד הוא *שלא תבנה לעולם לשום דבר לא לבנין בתים ולא לגנות ופרדסים לא תבנה עוד: מחוברין מותרין · דתקבוץ ושרפת אמרה רחמנא מי שאינו מחוסר אלא קבילה ושריפה יצא זה שמחוסר תלישה וקבילה ושריפה: וכל אשר בה · אפילו אילנות מחוברין אשר בה נאסרין: ס"ג וישבע יהושע לאמר ארור האיש וגו' · וקרא קדריש ואזיל בבכורו ייסדנה ובצעירו יציב דלתיה וכשיעמיד דלתיה ימות בנו הקטן: לא יריחו על שם עיר אחרת · שלא יבנה יריחו ויסב שמה על שם עיר אחרת, ולא עיר אחרת על שם יריחו שאפי' בנה עיר אחרת וקראה יריחו אסור לבנותה שאפי' שם יריחו ימחה לעולם וכתיב בימיו בנה חיאל בית האלי את יריחו בימיו של אחאב ועל שעבר על האלה קרי ליה בית האלי: את יריחו · ולא יריחו עצמו בנה אלא עיר אחרת על שם יריחו שקראה לה יריחו ולא אתפרש הא מנלן: באבירם בכורו יסדה · אבירם רשע כשמת אבירם הרשע לא היה לו לחיאל ללמוד שלא לבנות את יריחו: אבירם ושגוב מאי עבוד · דקרי להו רשעים: איני יודע ששגוב צעירו · מילתא באנפי נפשיה הוא ולמדרשא ממשמע שנאמר באבירם בכורו איני יודע ששגוב צעירו אלא מה ת"ל שגוב צעירו שהיה קובר והולך מאבירם ועד שגוב שהוא צעיר מכלם: אחאב שושבינו · אוהבו של חיאל היה אחאב: בי טמיא · וי"א בי טעמא' בית האבל שמטעימים אותו בדברים לנחמו ובכמה דוכתין כתיב בבראשית רבה טמיא בלא עיי"ן לשון אבל: על כל תלם ותלם · שורה וערוגה ומקום גבוה הוא: ולא שביק מיטרא מיזל ומסגד · שהיה הלכלוך הולך וגדל מרוב הגשמים הבאין לעולם שאין מניחין לילך להשתחוות לעבודת כוכבים מתוך דרכים מקולקלות בטיט: מיד ויאמר אליהו חי ה' אם יהיה השנים האלה מטר וגו' · האי קרא סמוך לקרא דחיאל בית האלי: אקלידא דמטרא · מפתח של מטר: כיון דחזא · הקב"ה דאיכא צערא בעלמא א"ל הקב"ה לאליהו לך צרפתה לגלגל הדבר שיחזיר לו מפתח של מטר כדקא מפרש ואזיל: שלש מפתחות לא נמסרו ביד שליח · על אוצרו של הקב"ה יש מפתחות ומסרם ליד שלוחים הממונים אבל ג' מפתחות יש לו בידו שלא מינה שליח עליהם מבראשית, אלא בידו הם, ולא רצה למסור שליח עליהם וקאמר הקב"ה לאליהו אותם ג' מפתחות עכבתי בידי מבראשית ולא מניתי שליח עליהם אלא אותך שעשיתי ממונה על אחת מהם, ועתה תשאל מפתח שני, יאמרו שנים ביד תלמיד ואחד ביד הרב: דטרקיה לגליה · שסתם שער שלו ואבדיה למפתחיה כך עשה אליהו נעל לשערי מטר ולבסוף אבד המפתח של גשמים שלא נפתח השער של מטר על ידו: דכתב לך: הראה אל אחאב ואתנה מטר · ולא כתיב ותן מטר: אבא אליהו · חביבי וגדולי היה:

עין משפט
נר מצוה

פסחי' לו: לח. מ"ש פ"ג מ"י [ב"מ נג: זבחי' מט:]

נט א מיי' פ"ז מה' מעשר שני הלכה א ב:

ב"מ שם מכות כ. [עיין תוס' ב"מ נג: ד"ה לא פלוג]:

נושא
כתבי הקודש בעיר הנדחת

נושא/מחלוקת

הגהות מהר"ב
רנשבורג

[א] רש"י ד"ה אבל מחיצות וכו' ולענין עיר הנדחת נמי שלא יהא בשריפה. מלת בשריפה נמחק וצ"ב בגניזה:

[נ"ל חרם היא וכל אשר בה לה']

[נע"י ליתא]

נושא/מבנה

אקלידא - מפתחות של גשמים ותחיית המתים

① מניעת גשמים ע"י אליהו כתגובה לדברי אחאב

② מפתח של תחיית המתים

[אל אחאב]

[נ"ל יהיה השנים האלה טל וכו']

נושא
ר' יוסי מגדיר אליהו כקפדן

מסורת
הש"ס

[צ"ל משנה]

[בשחיטת חולין לא נמצא אמנם בב"מ נג: ד"ה והא אמר רבא כתב רש"י על נכון וציין במס' מכות]

עין משפט
נר מצוה

פסחי' לו: לח. מ"ש פ"ג מ"י [ב"מ נג: זבחי' מט:]

נט א מיי' פ"ז מה' מעשר שני הלכה א ב:

ב"מ שם מכות כ. [עיין תוס' ב"מ נג: ד"ה לא פלוג]:

לעיל פ"א.

ס ב מיי' שם פ"ב הל' ה סמג לאוין רסד:

סא ג מיי' שם הל' ו:

סב ד מיי' פ"ד מהל' ע"ז הלכה יג סמג עשין טו:

צ"ל לא

[תוספ' פי"ד]

[תוספתא שם]

[פי' רש"י שבת לג. ד"ה לא ישמח]

הגהות מהר"ב
רנשבורג

[א] רש"י ד"ה אבל מחיצות וכו' ולענין עיר הנדחת נמי שלא יהא בשריפה. מלת בשריפה נמחק וצ"ב בגניזה:

[לעיל קב:]

חולין ה.

תענית ב